

16. Чернова Г.В. Практика управління ризиками на рівні підприємства / Г.В. Чернова. – СПб: Питер, 2000. – 176 с.

17. Шемякина Т.Ю. Организационно-экономические условия и направления развития инновационного бизнеса в строительстве / Т.Ю. Шемякина // Экономика строительства. – 2004. – № 2. – С.24-35.

18. Шумпетер Й. Теория экономического развития. Капитализм, социализм и демократия / Й. Шумпетер. – М.: Эксмо, 2007. – 861 с.

Отримано 27.02.2013

УДК 330.341.1:332(477.7)

І.В.ПРЯДКО

Чорноморський державний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв

ІННОВАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Розглядається економічний вплив інновацій на економічний розвиток країни та регіону. Здійснено аналіз розвитку інновацій в Миколаївській області у порівнянні з розвитком інновацій в Одеському та Херсонському регіонах. Встановлено, що державна інноваційна політика, здійснювана за роки перетворень, не сприяла підвищенню інноваційної активності.

Рассматривается влияние инноваций на экономическое развитие страны и региона. Указаны объективные и субъективные предпосылки развития инноваций. Проведен анализ состояния развития инноваций в Николаевской области в сравнении с развитием инноваций в Одесском и Херсонском регионах. Установлено, что государственная инновационная политика не способствует повышению инновационной активности.

The article is devoted to the influence of innovation on the economic development of the region. The analysis of innovation in Mykolaiv region was conducted in comparison with Odessa and Kherson regions. It was established that the state innovation policy was not helped to raise innovative activity.

Ключові слова: інновація, розвиток інновацій, регіональний розвиток інновацій.

В ХХІ ст. науково-технічний прогрес є важливим чинником економічного розвитку. Основу підвищення ефективності економіки країни, поряд із природними і трудовими ресурсами, складає науково-технічний потенціал, використання якого розкриває можливості переходу країни в постіндустріальну епоху. Крім того, доведено, що майбутнє країни, ефективність суспільних інститутів і соціально-політичних систем визначається рівнем розвитку інновацій. Фундаментальною основою забезпечення ефективної взаємодії цих інститутів у вирішенні соціально-економічних завдань суспільства є забезпечення динамічного регіонального розвитку, внаслідок того, що удосконалення управління державою і суспільством має виразно регіональний характер і обумовлюється розташуванням, своєрідністю культур, цінностей, потреб, ресурсів та іншими чинниками. Тому сприяння розвитку інновацій є одним з найважливішим завданням економічної політики держави.

Проблеми інноваційного розвитку стосуються не тільки питань теорії інновацій і науково-технічного прогресу, а й розвитку інноваційних процесів у суспільстві, оцінки наукового потенціалу, організації виконання наукових досліджень і розробок, економічної ефективності інновацій, інноваційної політики на всіх рівнях управління. Стало неможливим розв'язувати економічні проблеми традиційними способами. Необхідні принципово нові техніко-технологічні рішення, переведення економіки на інноваційний тип розвитку.

Фундаментальні дослідження, спрямовані на розгляд сутності інновацій і інноваційної діяльності, знайшли своє відображення в роботах багатьох відомих вчених, серед сучасних дослідників проблемами інноваційного розвитку займаються Дацій О. І., Драчук Ю. З., Дагаєв А., Мельник В. П., Никифоров А.Є., Тульчинська С.О., Фролова Н.Л. [1-3, 5-8]. Однак складність досліджуваних питань вимагає застосування нових, сучасних методів і моделей, які дозволять оцінити індивідуальні особливості розвитку інновацій в окремих регіонах України.

Метою статті є вивчення стану розвитку інновацій в регіонах України.

Завданнями даної статті є: 1) вивчення ролі інновацій в економічному розвитку; 2) аналіз основних показників розвитку інновацій в Миколаївській, Одеській та Херсонській областях; 3) визначення основних тенденцій розвитку інновацій в вказаних регіонах.

Роль інновацій у соціально-економічному житті країни значно зростає і диверсифікувалась. Інноваційний розвиток торкнувся усіх сфер виробничих відносин, а саме: виробництва, розподілу, обміну, споживання; необхідність впровадження інновацій на сьогодні обумовлена сукупністю об'єктивних та суб'єктивних закономірностей. Об'єктивні передумови пов'язані з наступним факторами: зміною принципів конкуренції і механізмів одержання конкурентних переваг, поглиблення дефіциту природних ресурсів, зростання потреб суспільства поряд із посиленням вимог до економічних процесів (насамперед екологічних), загостренням енергетичних, соціальних, виробничих та інших проблем.

Суб'єктивними передумовами впровадження інновацій є:

- усвідомлення ролі науки (і нових знань) у підвищенні ефективності суспільного відтворення й задоволення суспільних потреб;
- перетворення науково-технічного прогресу у найважливіший фактор розвитку економічних систем, поширення відповідного технологічного й організаційного досвіду у світовому масштабі;
- цивілізаційні зміни, що сприяли встановленню новаторської соціально-психологічної й культурної орієнтації населення;

- підвищення інтеграції наукового і виробничого секторів економіки, що обумовило прискорену реалізацію наукових досягнень у практичній діяльності [2, с. 14].

Між ступенем використання досягнень науково-технічного прогресу та розвитком країни існує дуже тісна кореляція. Наприклад, В.- Б. Занг [4, с. 94-101] розробив модель, за якою динаміка процесу економічного росту знаходиться в степеневій залежності від кількості робітників інтелектуальної сфери та вже існуючих знань. А. Дагаєв [1, с.121] вважає, що ендогенна генерація інновацій як основний фактор прогресу є визначальним чинником в моделях «економічного зростання з ендогенним технологічним прогресом».

В. Мельник наголошує, що становлення «нової економіки» визначається і супроводжується інтенсивною реалізацією результатів науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт у вигляді інновацій [5, с.3, 10]. А Н. Фролова зазначає, що «нова економіка» – це економіка, що заснована на знаннях, що лежать в основі інновацій і вимагають розвитку сфер науки і освіти, підвищення кваліфікації трудових ресурсів для підйому наукомістких галузей економіки [8, с. 99]. На думку Ю. Драчука рівень розвитку науково-технічної сфери створює фундамент для стійкого економічного зростання та є одним з важливих чинників вирішення соціальних проблем [3, с. 92].

Як відзначає С. Тульчинська, «... сьогодні основними факторами розвитку будь-якої господарської системи є інноваційні, Це саме ті інноваційні компоненти, які в комплексі у змозі перетворити виробничу сферу, оновлюючи виробничий апарат, підготовляючи й спонукаючи людину ефективно його використовувати» [7, с. 99].

О. Дацій, М. Гаман, Н. Дацій вказують, що «з огляду на різноманітний і системний вплив інновацій на економіку, варто підкреслити, що змінюється сама ідея розвитку, що на сучасному етапі прямо погоджується з постійним відновленням та вдосконаленням. Реалізація основної мети економіки – збільшення добробуту – в умовах інноваційної моделі розвитку пов'язується з розширеним використанням нових знань для продукування інновацій. Саме масштабність і ефективність інноваційних процесів, з одного боку, і забезпеченість новими знаннями, з іншого, визначають рівень добробуту будь-яких націй, їх здатність до прогресу» [2, с. 20].

Більшість сучасних дослідників погоджуються, що інновації є найважливішим чинником структурних перетворень економіки, що, в свою чергу, стає фундаментом розвитку.

Інноваційний розвиток регіонів має вирішальне значення для забезпечення модернізаційних завдань України. Розвиток інновацій в регі-

онах характеризується тим, що окремі елементи інноваційних процесів не сконцентровані, не визначені основні засади політики з питань забезпечення розвитку локальних утворень інноваційної системи.

На сьогодні в Миколаївській області спостерігається наступна ситуація.

Кількість організацій, що виконують наукові та науково-технічні розробки зменшилась на 2,3% у 2011 р. у порівнянні з 2010 р.

Найвища кількість організацій (46 одиниць) спостерігалась у 2000р., що пов'язується із збільшенням витрат на їх фінансування. У 2005 р. кількість організацій скоротилась (41 одиниця), що на 10,9% менше, ніж у 2000 р. Спадна динаміка викликана скороченням обсягів фінансування іноземними замовниками. Період з 2005 по 2011 рік має змінну динаміку, що пов'язано із коливанням кон'юнктури на ринку інновацій.

Розглянемо ситуацію по півдню України. Найвищі темпи росту кількості організацій, що виконують ННKR, спостерігаються в Херсонській області (рис. 1). Щорічно кількість організацій, що виконують ННKR в цьому регіоні збільшувалась на 4,9%. Це найвищий показник серед трьох регіонів. В Миколаївській області щорічне збільшення сягає в середньому 4,5%. В Одеському регіоні спостерігається щорічне зменшення кількості зазначених організацій на 11,8%.

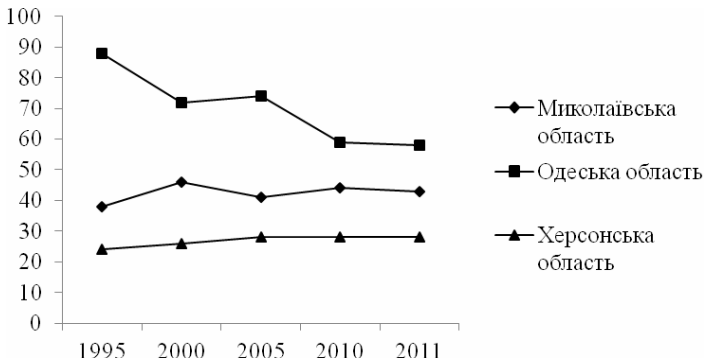

Рис. 1 – Кількість організацій, що виконують ННТР на півдні України за період 1995-2011 роки, одиниць

Крім цього важливим фактором, що впливає на розвиток інновацій, є рівень забезпеченості фахівцями організацій, що виконують наукові та науково-технічні розробки.

В Миколаївській області з 1995 р. спостерігається негативна тенденція щодо забезпеченості організацій фахівцями (табл. 1). Цей показник

у 2011 р. порівняно з попереднім зменшився на 12,8% і на 77,8% у порівнянні з 1995 р. Це негативне явище пов'язують з скороченням чисельності фахівців, які виконують ННТР у наукових установах та вузах, за рахунок їх структурної реорганізації та галузевої спеціалізації. Також важливим є той факт, що незважаючи на збільшення чисельності кандидатів і докторів наук в Україні, «наукою» займається лише третина з них [6, с. 68].

Таблиця 1 – Середній показник забезпеченості фахівцями організацій, які виконують ННКР, осіб/організацію

Регіон	Роки				
	1995	2000	2005	2010	2011
Миколаївський	110,7	49,7	35,5	28,2	24,6
Одеський	87,0	59,2	46,7	47,9	45,9
Херсонський	72,5	41,6	34,1	28,9	23,8

*Джерело: Розраховано автором за [9].

Незважаючи на негативну тенденцію, найкращою забезпеченістю фахівцями організацій, які виконують ННКР, характеризується Одеський регіон: щорічно цей показник скорочується в середньому на 17,2%. В Херсонській області щорічне спадання сягає 25,8% і на останньому місті Миколаївський регіон – щорічне скорочення складає в середньому аж 35,4% (рис. 2).

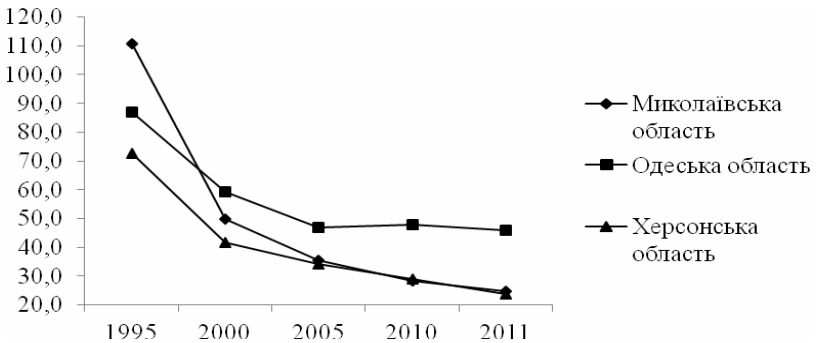

Рис.2 – Порівняльна характеристика забезпеченості фахівцями організацій, що виконують ННКР на півдні України за період 1995-2011 роки, осіб/організацію

Доцільним буде дослідити кількість інноваційно активних підприємств у промисловості (табл. 2). Як бачимо, в 2010 р. Херсонська об-

ласть була лідером по кількості внутрішньо науково-технічних розробок, але в 2011 р. Одеський і Миколаївський регіони змогли вирівняти цей показник. Лідерство Херсонської області зберіглося в придбанні науково-технічних розробок, Одеський регіон посідає в цьому шаблі останнє місце. Серед усіх напрямів інноваційної діяльності підприємства Миколаївської області віддають перевагу придбанню машин та обладнання: за період з 2010 по 2011 роки кількість придбаного обладнання збільшилась на 55,3%. Підкреслюємо зростання по цій позиції показника Херсонської області в 2011 р.: хоча він залишився по своєму абсолютному значенню на багато меншим, ніж показник Миколаївської та Одеської областей, але темпи його росту є суттєво вищими (95,6% проти 55,3% – Миколаїв, та 43,9% – Одеса).

Таблиця 2 – Розподіл інноваційно активних підприємств промисловості за напрямами інноваційної діяльності за період 2010-2011 рр., одиниць

Напрями інноваційної діяльності	2010 р.			2011р.		
	Миколаївська область	Одеська область	Херсонська область	Миколаївська область	Одеська область	Херсонська область
Внутрішні науково-технічні розробки	6	5	8	9	9	9
Придбання науково-дослідних робіт	2	1	4	3	2	5
Придбання машин, обладнання	47	41	23	73	59	45
Придбання інших зовнішніх знань	0	2	2	3	2	1
Навчання та підготовка персоналу	8	5	7	8	7	8
Ринкове запровадження інновацій	6	0	2	8	3	1
Інші	4	6	1	8	5	4
Всього	73	60	47	112	87	73

*Джерело: складено за [9].

Незначну увагу приділяють підприємства придбанню інших зовнішніх знань, невисокими темпами змінюється кількість підприємств у напрямі навчання та підготовки персоналу та ринковому запровадженні інновацій (табл. 3).

Важливим чинником у питанні розвитку інновації є провадження прогресивних технологій у промисловості та освоєння інноваційних видів продукції.

В Миколаївській області з 1995 по 2005 роки спостерігалась негативна тенденція у впровадженні нових технологій (показник знизився на

73,5%) і лише з 2006 спостерігається поступове підвищення (в період з 2005 по 2010 – зростання на 66,7%, у 2011 відносно 2010 – лише 20%).

В середньому на Миколаївщині протягом періоду з 1995 по 2011 рік темпи впровадження прогресивних технологій зменшувались щорічно в середньому на 20%. Цей показник дорівнює аналогічному показнику по Херсонській області, в Одеському регіоні щорічне зростання складало 20% (рис. 3).

Таблиця 3 – Динаміка кількості інноваційно активних підприємств за період 2009-2011 рр.

Напрями інноваційної діяльності	Середній приріст, одиниць		
	Миколаївська область	Одеська область	Херсонська область
Внутрішні науково-технічні розробки	1,0	0,5	1,5
Придбання науково-дослідних робіт	0,5	0,5	0
Придбання машин, обладнання	19,5	9,5	14,5
Придбання інших зовнішніх знань	1,0	0,5	0,5
Навчання та підготовка персоналу	-0,5	1,0	0,5
Ринкове запровадження інновацій	-0,5	1,5	-0,5
Інші	1,5	0,5	1,5

* Джерело: Розраховано автором за [9].

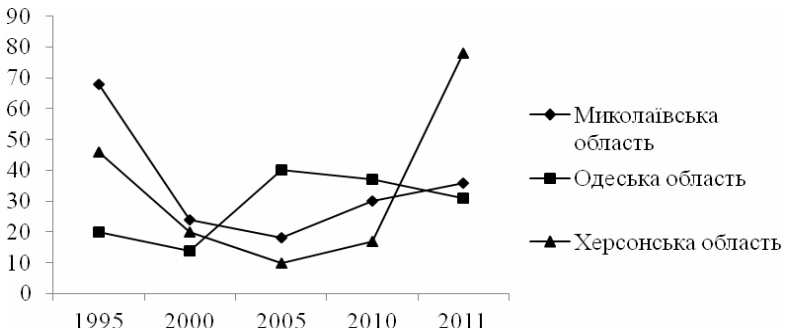

Рис. 3 – Впровадження прогресивних технологій на підприємствах півдня України, процесів

На сьогодні спостерігається негативна тенденція в освоєнні інноваційних видів продукції у промисловості (рис. 4).

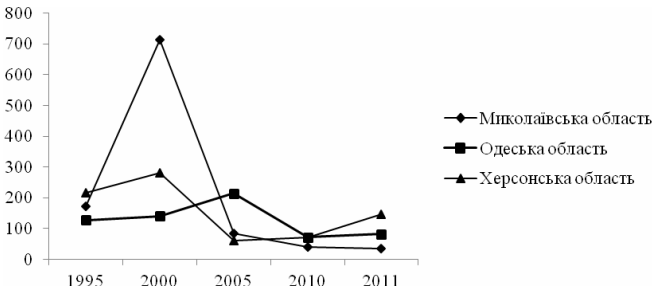

Рис. 4 – Освоєння нових видів продукції у промисловості південних регіонів України за період 1995-2011 рр., одиниць

У 2011 р. показник освоєння нових видів продукції у Миколаївській області зменшився на 17,03% порівняно з 2010 р., а порівняно з 2000 р. скоротилось на 95,2%. Крім того, Миколаївська область має найнижчі темпи приросту даного показника: щорічно в період з 1995 по 2011 рр. темпи освоєння нових видів продукції знижувались в середньому на 40%, тоді як в Одеському регіоні – на 20%, у Херсонській області – на 30%.

Таким чином, розвиток інновацій в Миколаївській області характеризується в основному негативними тенденціями. Суттєво знижується і кількість організацій, що займаються ННKP, і забезпеченість підприємств, що виконують ННKP, фахівцями. Особливе занепокоєння викликає негативна тенденція в освоєнні нових видів продукції у промисловості та впровадженні нових технологій. Це свідчить про те, що в Миколаївській області досі віддається перевага низькотехнологічним сферам виробництва. Основним напрямом інноваційної діяльності було придбання основних засобів, що мали замінити зношені та морально застарілі. Внутрішніми розробками займалися лише 8% підприємств Миколаївщини, а 2,7% підприємств займалося придбанням науково-дослідних робіт. Це свідчить, що інновації у виробництві досі не стали домінуючим фактором економічного розвитку. Все перелічене вказує на відсутність в регіоні ефективної інноваційної політики, що спричинює зниження рівня технологічного та інноваційного потенціалів національної і регіональної економік, втрату перспективи забезпечення їх розширеного відтворення, зниження конкурентоспроможності економічних агентів території, підкреслює необхідність вживання активних заходів у сфері стимулювання інноваційної активності, забезпечення якісних зрушень у розвитку інновацій.

У подальших дослідженнях увага приділятиметься розробці конкретних рекомендацій щодо вирішення проблем розроблення методів активізації розвитку інновацій в регіоні.

1. Дагаев А. Оценка эффективности НИОКР в экономике знаний / А. Дагаев // Проблемы теории и практики управления. – 2005. – №5. – С. 120-126.
2. Дацій О. І. Інноваційна модель розвитку економіки України в умовах глобалізації: [монографія] / О. І. Дацій, М. В. Гаман, Н.В.Дацій – Донецьк: Юго-Восток, 2010. – 368 с.
3. Драчук Ю.З. Эффективность инноваций и безопасность производства: [текст] / Ю.З. Драчук. – Донецк, 2006. – 272 с.
4. Занг В.-Б. Синергетическая экономика: [текст] / В.-Б. Занг. – Москва: МИР, 1999. – 335 с.
5. Мельник В. П. Інноваційний ресурс господарського розвитку / В.П. Мельник. – К.: НАН України, Об'єдн. ін-т економіки, 2005. – 363 с.
6. Никифоров А.Є. Інноваційна діяльність: теорія і практика державного управління: [монографія] / А.Є. Никифоров – Київ: КНЕУ, 2010 – 420 с.
7. Тульчинська С.О. Стратегія національної інноваційної системи і методи її реалізації / С.О. Тульчинська // Економіка промисловості. Наук.-практ. журн. – Ін-т економіки промисловості НАН України. – Донецьк, 2007. – №2 (37). – С.98-107.
8. Фролова Н.Л. Индустрия венчурного капитала. Анализ опыта США / Н.Л Фролова. // США – Канада. Экономика. Политика. Культура. – 2003. – №11. – С. 97-122.
9. Регіони України. Статистичний збірник, 2011 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

Отримано 20.02.2013

УДК 658.012

Б.К.ЗЕЛЕНСКИЙ, канд. техн. наук

Харьковская национальная академия городского хозяйства

ИННОВАЦИОННАЯ ОРГАНИЗАЦИОННАЯ СТРУКТУРА СТРОИТЕЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТА

Рассмотрены проблемы совершенствования организационной структуры менеджмента строительных предприятий.

Розглянуто проблеми удосконалення організаційної структури менеджменту будівельних підприємств.

The problem of improvement structure of management of build enterprises are considered.

Ключевые слова: организационные структуры управления, менеджмент в строительстве.

Переход от авторитарной к рыночной системе управления предприятиями в строительной отрасли привнес существенные изменения в организационную управленческую структуру, которые пока не отражены ни в научной, ни в учебной литературе по этому направлению [1-3].

Элементарные структуры управления трестами, объединениями, комбинатами, крупными акционерными обществами, возглавляемые ранее управляющими (ныне председателями, президентами), имели в подчинении главных инженеров (технических директоров) и ряд заместителей (по экономике, снабжению, энергетике, жилищно-коммунальному хозяйству) с подчиненными им соответствующими отделами, службами, управлениями. Теперь же в рыночных условиях